

Instytut Pamięci
Narodowej
Oddział w Gdańsku

zaprasza na
ogólnopolską
konferencję naukową
Gangsterzy z PRL.
Przestępczość
zorganizowana
w Polsce „ludowej”
Lata siedemdziesiąte
i osiemdziesiąte

TERMIN KONFERENCJI: 11-13 KWIETNIA 2016
TERMIN PRZYJMOWANIA ZGŁOSZEŃ: 31 GRUDNIA 2015

zgłoszenia:
karol.nawrocki@ipn.gov.pl
tel. 664 748 127
daniel.wicenty@ipn.gov.pl
tel. 694 182 039

**Gangsterzy z PRL. Przestępczość zorganizowana w Polsce „ludowej”.
Lata siedemdziesiąte i osiemdziesiąte**

Działania ekipy Edwarda Gierka z początku lat 70., poza kolejnymi kryzysami społeczno-ekonomicznymi, wywołały znacznie większą zagraniczną mobilność Polaków. Skokowo wzrosła zwłaszcza liczba wyjazdów do krajów kapitalistycznych. Poprzez turystykę handlową polskie społeczeństwo na masową skalę weszło w obieg dóbr rzadkich, a nawet luksusowych. Zaangażowanie w mikrohandel wywołało z kolei popyt na dewizy, który mógł zapewnić jedynie czarny rynek. Czarny rynek wchłaniał też (m.in. poprzez handel komisowy) towary przywiezione z zagranicy. Nieoficjalny, a w zasadzie nielegalny obieg pieniądza napędzany był także różnicami między oficjalnymi a nieoficjalnymi cenami i kursami walut. W kontekście tego bezprecedensowego w historii PRL styku między światem kapitalizmu a światem socjalizmu upatrujemy strukturalnych początków zorganizowanych form działań przestępczych. Pojawiły się nowe potrzeby konsumpcyjne, nowe możliwości ich zaspokajania, w ślad za tym popyt na dewizy. Wtedy to powstają mniej lub bardziej trwałe grupy złodziei (w tym złodziei samochodów), handlarzy dewiz i innych przestępców. Kolejnym impulsem dla rozwoju obiegu dóbr i walut wymienialnych stał się rozwój central handlu zagranicznego, tzw. eksport wewnętrzny, oraz pojawienie się spółek polonijnych. W tle zauważalna była zmiana podejścia milicjantów i esbeków kontrolujących te obszary życia społecznego: między światem przestępczym a MO/SB barykada kruszyła się, rozpoczynała się symbioza.

Zmiany ustrojowe zapoczątkowane w drugiej połowie dekady lat 80., skutkujące ostatecznie końcem PRL, otwierają nową erę w historii przestępczości zorganizowanej. W świecie tym pojawia się przemoc fizyczna. W maju 1990 roku przy szosie katowickiej znaleziono zwłoki dwóch mężczyzn: „Lulka” i „Słonia”, a w lipcu w motelu „George” niedaleko Nadarzyna od postrzału zginął „Szarak”. Pierwsze strzelaniny, a także zabójstwa gangsterów mają miejsce właśnie w 1990 roku. To raczej nieprzypadkowe – to rok, w którym swój instytucjonalny żywot kończą MO i SB. Swego rodzaju próżnia kontrolna sprawia, że przestępczość, dotąd w zasadzie nieznana w takiej formie, szybko wykorzystuje sposobność wypływającą ze zmian ustrojowych, ujawniając przy okazji swoją brutalną twarz.

Zjawiska, które będą nas interesowały, reprezentują całą skalę zorganizowania, od tworzonych *ad hoc* grup przemytników-handlarzy począwszy, na strukturach współtworzonych przez funkcjonariuszy bezpieczeństwa i kryminalistów (*vide* afera „Żelazo”) skończywszy. Chcemy się również przyjrzeć tym obszarom świata społecznego, które nie kojarzą się z tradycyjną przestępczością: turystyce zarobkowej, nadużyciom w administracji państwowej i przedsiębiorstwach państwowych, wyłudzeniom skarbowym i ubezpieczeniowym (peerelowskie „białe kołnierzyki”).

Interesują nas problemy empiryczne, teoretyczne i metodologiczne, w tym:

- studia przypadków konkretnych grup przestępczych
- drogi karier przestępczych
- formy i mechanizmy działań przestępczych
- rola MO i SB w inicjowaniu/wspieraniu przestępczości
- świat przestępczości zorganizowanej a półświatki (prostytycja, cinkciarze, drobni złodzieje)
- geografia świata przestępczości zorganizowanej (miasta przygraniczne, miasta portowe)
- świat przestępczości zorganizowanej a socjalistyczna gospodarka niedoboru
- świat przestępczości zorganizowanej a system prawny (fasadowość i liberalizacja prawa, kryminalizacja wielu obszarów życia codziennego)
- teorie i pojęcia nauk społecznych wobec przestępczości zorganizowanej w PRL, w tym klasyczne i współczesne teorie kryminologiczne
- źródła wiedzy o peerelowskiej przestępczości zorganizowanej
- obraz przestępczości w peerelowskiej prasie i kulturze popularnej

Zapraszamy **historyków, kryminologów, ekonomistów, socjologów i innych badaczy** chętnych do eksploracji nowego pola badawczego.

Koszt uczestnictwa i ewentualnego noclegu dla uczestników ponoszą organizatorzy.

zgłoszenia:

karol.nawrocki@ipn.gov.pl

tel. 664 748 127

daniel.wicenty@ipn.gov.pl

tel. 694 182 039